

O LUCRARE CU CARACTER ENCICLOPEDIC

Prof. univ. dr., dr. h. c. **Mircea DUȚU**
 Institutul de Cercetări Juridice
 „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române

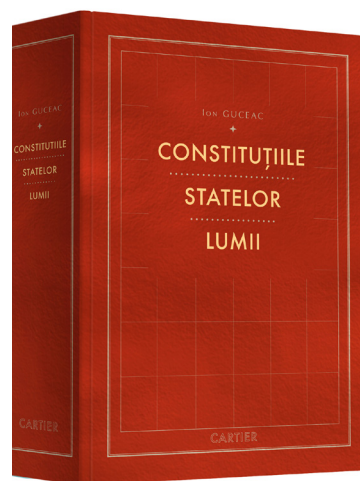
Apărut sub egida Institutului de Cercetări Juridice și Politice și a Institutului de Creație Legislativă și Drept Comparat, volumul **Constituțiile statelor lumii** (abordare rezumativă), elaborat de membrul corespondent al AȘM Ion Guceac, se înscrie, fără îndoială, pe linia preocupărilor autorului de susținere și dezvoltare a direcției de cercetare științifică „Democratizarea sistemului constituțional din Republica Moldova – parte integrantă a constituționalismului european”. Aceasta înclină spre o abordare multilaterală a constituționalismului autohton și a impactului lui asupra construcției statale, din trei perspective novatoare: comparativă, a procesului de asimilare a *Acquis*-ului european și a efectelor ineluctabile ale mondializării juridice.

Astfel, volumul cuprinde date generale și prezentări rezumative ale constituțiilor din peste 190 de țări, respectiv, practic, ale tuturor statelor membre ale ONU și, în acest context, și ale celor 28 de țări membre ale Uniunii Europene, oferind, în acest mod, un veritabil tablou de „geografie constituțională” contemporană.

Evaluarea oricărei cărți – și știm că *Habent sua fata libelli!* – se cuvine efectuată cu justă măsură, în conformitate cu motivațiile sale și scopul urmărit. Aplicată în privința proiectului de față, estimarea făcută atestă o misiune îndeplinită. Suntem în prezența unei lucrări cu caracter prin excelență enciclopedic, care permite specialistului inițierea în datele esențiale ale legilor fundamentale ale statelor lumii, iar cititorului obișnuit, accesul rapid și suficient în domeniu și, prin aceasta, consolidarea culturii sale democratice.

Într-adevăr, este vorba, înainte de toate, de o puternică și dominantă funcție de informare pertinentă și documentare necesară, cu aprecieri și constatări venite din partea unui reputat specialist, care pot reprezenta punctul de plecare în demararea cercetărilor proprii sau elemente suficiente de valorificat în probleme mai generale.

Pentru specialiști, lectura lucrării, fie ea și numai inițiativă, oferă înainte de toate o imagine generală asupra a ceea ce este astăzi o constituție. Un act preformativ, cel prin care un stat se „constituie” și un ansamblu de norme care urmăresc două obiective principale: pe de o parte, desemnarea puterilor publice, prevede-

Ion GUCEAC. *Constituțiile statelor lumii*: (abordare rezumativă). Academia de Științe a Moldovei, Inst. de Cercet. Juridice și Politice. – [Chișinău]: Editura „Cartier”, 2016 (Tipogr. „Bons Offices”). – 908 p. – (Colecția „Cartier juridic”)

rile privind modul de formare și de recrutare (alegere ori numire), iar pe de altă parte, organizarea relațiilor dintre acestea, precum și proclamarea drepturilor fundamentale și garantarea respectării lor.

Prezentările rezumative, dar semnificative, bazate pe o sistematizare pertinentă, permit degajarea elementelor necesare pentru determinarea tipului de constituție, relevarea caracteristicilor și evaluarea calităților și defectelor sale. Din acest punct de vedere, un lucru este clar: nu există constituții ideale, pentru că, dacă ar fi fost cazul, toate țările democratice ar fi adoptat-o pe aceeași, ceea ce este departe de realitate.

Se poate observa faptul că, în regulă generală, constituțiile asigură separarea puterilor în stat, existența și afirmarea funcțiilor esențiale de a adopta legi, de a le executa, a judeca, încredințate unor organe diferite (puterile legislativă, executivă și judecătorească), niciuna neputând impieta competențele celorlalte în scopul ca, după cum remarca Montesquieu, nimeni să nu aibă singur destulă putere pentru a deveni opresiv. După cum această separație a puterilor este consacrată constituțional și operează practic, putem recunoaște categoriile constituționale clasice.

În același timp, lucrarea de față oferă pentru cititorul obișnuit deschideri viguroase spre întemeierea și consolidarea culturii democratice, indispensabilă

cetățeanului responsabil de azi, constituirea culturii juridice, parte inseparabilă a culturii generale și, concomitent, prezintă resorturi noi, suplimentare menite să contribuie la afirmarea civismului responsabil.

Așa cum se afirmă în *Cuvântul înainte* semnat de Alexandru Tănase, președintele Curții Constituționale a Republicii Moldova, ilustrând astfel perspectiva comparativă a volumului, constituțiile reprezintă o excelentă oglindă a diferențelor naționale, cuprinzând, în forma și structura lor, particularitățile tradițiilor naționale. Această realitate s-a reflectat, de pildă, în doctrina și jurisprudența unor instanțe constituționale (precum cele ale Germaniei, Franței sau Italiei), în recunoașterea și invocarea conceptului de *identitate constituțională*, înțeles ca specific imuabil al așezământului juridic național, care nu poate fi pus în discuție nici măcar în cadrul transpunerii în dreptul intern a dreptului UE! Această constatare presupune, totodată, în cazul multor state, analize și evaluări diferite în privința tradițiilor și dezvoltărilor constituționale, cu importante semnificații și implicații pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul lor.

Este și cazul Republicii Moldova care, în complicatul context al cristalizării statului, din perspectiva spațiului istoric, cunoaște tradiții constituționale democratice care urcă în timp cu 150 de ani în urmă, reprezentate de Constituția României din 29 iunie 1866, urmată de legile fundamentale din 1923 și 1938. Ele, și numai ele, constituie fundamentul ideatic-juridic premergător, pe care întemeindu-se „textul constituțional primar și imuabil”, reprezentat de Declarația de Independență din 27 august 1991, a exprimat o constituționalitate democratică, de tip

occidental-european, cu o filiație astfel firească, integratoare și născătoare de speranțe pentru viitor.

Iată cum, din perspectiva istoriei constituționale democratice a spațiului juridic românesc, inclusiv basarabean, publicarea unei lucrări de acest gen, cu un pronunțat caracter enciclopedic, se constituie și într-un omagiu, un act de marcă, de readucere și luare aminte a aniversării reperului fondator comun, reprezentat de Constituția României de la 1866.

După modul de concepere și realizare a „fișei” de prezentare constituțională a fiecărui stat – o prezentare generală, cuprinzând denumirea și limba oficială, suprafața, numărul de locuitori și componența etnică a populației, urmată de o consistentă prezentare a sistemului constituțional –, lucrarea sugerează faptul că putem și sperăm să fim în prezența primei etape, inițiale, a unui proiect mai amplu, care să fie urmate de completări menite să conducă, în final, la o adevărată panoramă mondială a fenomenului constituțional contemporan. Afirmăm aceasta și având în vedere invocarea, de către autor, în reprezentativa *Introducere* a lucrării, a unor probleme precum rădăcinile istorice și politice ale constituției, fundamentului morfologic al acesteia, reprezentat de factori geografici și demografici, economici, religioși, morali sau psihologici, ori, altfel spus, în spiritul concepției lui Fr. Geny, care a cunoscut rezonanțe specifice și în doctrina juridică românească, a *datului* (real, istoric, rațional, ideal) și a construitului în drept.

Desigur, o atare perspectivă depinde exclusiv de opțiunile și disponibilitatea autorului, dar importanța și semnificațiile unui atare posibil demers rămân incontestabile.

Eleonora Romanescu. *Peisaj la Secăreni I*, u.p. 70 × 100 cm, 1975